

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

16 Furtum an committatur in his, quae per venationem capiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

recuperant? Respondetur, communem esse sententiam, non comprehendere. Silvester, Angelus, Gabriel, Tabiena, Nauarrus, & Medina in *praallegatis locis*. Et ratio est, quia isti non acceperunt alienum, & excommunicatio lata est contra eos, qui alienum acceperunt.

Sed difficultas est, quid sit dicendum, si excommunicatio feratur expresse, etiam contra eos, qui per compensationem acceperunt. Respondetur Rosellam in *verb. Familia. num. 11.* distinguere, si in excommunicatione dicatur (Contra eos, qui per compensationem acceperunt contra conscientiam suam,) tunc non comprehendit eos, qui acceperunt seruatis prædictis conditionibus. Si autem absolute dicatur (Contra eos, qui per compensationem acceperunt, si non manifestauerint accepta) tunc comprehendit: quod probat, quia mos curiæ habet, ut hoc pacto excommunicationes ferantur, qui tamen mos non est condemnandus. Sil. *verb. Furtum, quest. 15.* aliter distinguit, nimirum sic: Si excommunicatio, inquit, feratur contra eos, qui per compensationem acceperunt, tunc ait, non comprehendit eos, qui sic acceperunt. Si verò feratur contra eos, qui acceperunt quidem, sed non manifestant accepta, tunc ait comprehendit non manifestantes, nisi probabiliter timeant se cogendos ad restitutionem. Id probatur, quia si primo modo feratur excommunicatio, continet apertum errorem: si verò secundo modo, iusta est sententia: ut fiat quantum acceperit quis per compensationem. Angelus tamen, & Tabiena, Gabriel, & Nauarrus *locis supra citatis* absolute negant huiusmodi excommunicationem vim habere, quia excommunicatio ferri non potest nisi pro mortali culpa: & hoc verius est.

Quæres, quidnam significetur, & quidnam comprehendatur, cum prædicto modo excommunicationes ferantur? Respondetur, huiusmodi excommunicationibus comprehendit eos, qui prætextu compensationis aliquid acceperunt, nimirum in tribus casibus. Primo, quando acceperunt, cum tamen debitum esset debitum. Secundo, quando per compensationem aliquid amplius est acceptum, quam esset debitum. Tertio, quando compensatio facta est, non ex proprijs bonis debitotis, sed vel ex alienis, vel ex bonis ipsi cum alio communibus; ut si Titius accepisset rem Caj apud Seium depositam, vel pignoratam, vel commodatam, vel locatam; quoniam Seius ipsi Titio tantum debet.

Quinto queritur, An excommunicatio comprehendat eos, qui per compensationem acceperunt, sed non seruatis cæteris omnibus conditionibus? V. g. quando debitum commode potuit officio Iudicum compensari, vel per petitionem debitori factam? Medina *loco supra citato* ait, comprehendere, & probat, quia iusta est excommunicatio in penam peccati, quod factum est, in accipiendi propria auctoritate, non seruatis conditionibus requisitis. Sed verius est non comprehendere; quia excommunicatio non fertur pro culpa præterita, sed pro contumacia in peccando: sed is qui accepit per compensationem non seruatis debitis conditionibus, peccauit quidem; contumax tamen non fuit in non restituendo, vel in non reuelando acceptum, quia cum sit res sibi debita, non tenetur eam restituere, aut eam detegere.

Si roges, an ea excommunicatio comprehendat scientes. V. g. Titium accepisse per compensationem, & non detegentes? Respondeo, si excommunicatio fertur contra scientes, & non reuelantes; tunc comprehendere eos iuris casibus, in quibus comprehendit diximus eos, qui acceperunt in alijs verò non comprehendere; dummodo certo sciant Titium per compensationem licitam accepisse: secus verò, si certo non noverint, vel dubij essent. Quæres, quid si solum scio ex hoc, quod ipse Titius mihi dixit se accepisse per iustam compensationem; an teneat reuelare? Respondeo me obligari ad reuelandum, nisi Titius sit magnæ fidei, & auctoritatis vir. Nauar. *cap. 17.*

num. 114.

An furtum committatur in his, quæ per venationem capiuntur.

CAPVT XVI

PRIMO est notandum, hic per venationem intelligi, tam eam, qua capiuntur quadrupedes, & cæteræ ferae, quæ dicitur proprie venatio; quam eam, qua capiuntur volucres, quæ aucupium vocatur; & eam, qua capiuntur pisces, quæ piscatio nominatur.

Secundo est notandum, de hac re agere Medinam tractat: *de Rebus restituendis, quest. 12.* & Couarr. in *Reg. Peccatum par. 2. §. 8. num. 1. & sequent.* Sotus *lib. 4. de Iustitia, quest. 6. art. 4.* Maiorem, in *4. Distinct. 15. quest. 10. qua incipit: Tertio circa hanc questionem.* Gabrielem eod. *lib. & Distinct. quest. 5. art. 2. conclus. 5.* Siluestrum, & Angelum in *vocabulo (Inuenta) Tabienam verb. Restitut. quest. 22. & 29. & verb. Furtum, quest. 9.* Caietan. in *Summa verb. Venatio.* Corduben. in *Summa q. 119.* Nauar. *cap. 17. num. 120. & seq.* Rosellam. *verb. Furtum, num. 12. & seq.*

Primo queritur, An venatio in locis publicis, hoc est, nulli proprijs, prohiberi possit à Rege, siue Principe? Sunt duæ opiniones: Prima, asserit non posse; quia Princeps non potest tollere, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium; sed venari in locis publicis, iure naturali, & gentium est concessum, ergo, &c. Sic Hostien. Ioan. Andr. Cardinalis, Anton. in *cap. Non est, de decimis*, Decius, & Tiraquellus, quos citat Couar. *loco supra citato.* Secunda opinio ait, posse id fieri iustis de causis. Ita sentiunt Medina, Sotus, Couarr. & communiter omnes præcitati auctores. Et hæc opinio est verior, ac probabilior. Nec credendum est, auctores primæ opinionis id negare, quando iustæ causæ adfuerint.

Quæres quanam iustæ causæ illæ sint huius prohibitionis? Respondetur, eas esse, quæ cedunt in bonum publicum; nimirum iuste prohiberi potest, ne lepores, cuniculi, perdices, venatione capiuntur tempore niuium; quia cum tunc fugere nequeant, venatio cederet in detrimentum Reipublicæ. Iusta item prohibitio videtur, ne animalia venatione capiuntur certis anni temporibus; quia, vel grauidantur, vel suos fetus educant. Item iuste prohibentur certa laqueorum, vel retium genera, vel alia instrumenta, aut modi venationis, quibus detrimentum publico bono inferri potest.

Quæres, an Reges, aut Principes possint venationem prohibere propter animi sui relaxationem capiendam, nimirum, ut certa loca publica habeant, quibus ipsi venando oblectentur, & animum pascant? Respondetur ex Soto, Couarruua, & Medina, eos posse, dummodo non multa sint huiusmodi loca, alioqui enim si plurima ea fuerint, nocebunt alijs.

Secundo queritur, An Comites, Marchiones, & Duces possint venationem prohibere? Respondetur, eos, qui superiorem non agnoscunt in temporalibus, posse; quia habent quasi regiam auctoritatem. Et consequenter possunt etiam Reipublicæ liberæ, nullum in temporalibus superiorem habentes: eos vero qui superiorem in temporalibus agnoscunt, non posse prohibere per legem in perpetuum latam; nec posse propter suam recreationem, & voluptatem captandam: posse tamen per edictum ad tempus prohibere, nimirum, ob bonum publicum conseruandum. Obseruandum tamen, huiusmodi viros posse etiam prohibere in perpetuum, quando habuerint talem auctoritatem, vel legitima præscriptione, vel consuetudine immemorabili acquisitam, vel legis priuilegio concessam. Hæc omnia Sotus, & Couarr. & alij communiter.

Tertio

Tertio quaeritur, Quibus ex causis possit venatio in locis publicis prohiberi? Respondetur posse, Primo, ratione personarum, ut est Clericis, & Religiosis prohibita. Secundo ratione loci, ut est prohibita in certis animalium vivariis, vel piscinis, vel stagnis, vel in privatis aliorum fundis, ut statim dicemus. Tertio, ratione temporis, potest esse prohibita in diebus Festis, vel temporibus niuium, vel ferarum educandorum. Quarto, ratione instrumentorum, quibus venatio si fiat, nocere solet bono publico. Quinto, ut Principes habeant certa loca, quibus venatione recreentur, immo etiam, quibus assistant ad iacienda iacula, & ad feriendos hostes.

Quarto quaeritur, An capta in locis publicis per venationem prohibitam legibus, vel edictis, fiant capientium, ita ut ea restituere non teneantur? Notandum est, animalia esse in triplici differentia: alia enim dicuntur ferarum naturae, quae cicurati, & mansuescere non solent, ut ferè sunt leones, ursi, & id generis ferae: Alia dicuntur esse mansuetae naturae, quae ita sylvestria aliquando sunt, ut aliquando cicurati, & domestica fieri soleant: huiusmodi sunt cuniculi, cerui, lepores, & alia generis eiusdem.

In praesentia solum est difficultas de his animalibus, quae sunt ferarum naturae. Circa quod, sunt opiniones: Prima asserit, capta per venationem prohibitam, non fieri capientium, ita ut capta sint restituenda. Sic Ioannes Faber, Claudius & Cassaneus, quos citat Couarr. loco supra citato num. 4. Opinio secunda ait, fieri capientium. Ita Couarruias. Medina, Sotus, Maior, & alij communititer locis supra citatis. Haec opinio est verior, quia dictae leges, vel edicta non faciunt irritam acquisitionem eorum, quae per venationem capiuntur, sed solum prohibent venationem ipsam, nimirum, vel ratione personarum, vel temporis, vel loci, vel instrumenti, vel in gratiam Principis.

Quinto quaeritur, Sitne mortale peccatum contra edicta, vel leges venationem prohibentes venari? Sotus loco supra allegato ait, esse peccatum, sed non explicat quale sit, mortale, an veniale. Cordubensis docet nullam esse culpam, quando dictae leges solum sunt poenales: quando vero non solum sunt poenales, sed etiam prohibitoriae, tunc declarat esse culpam, nec declarat qualitatem culpae. Tunc vero leges sunt poenales duntaxat, quando in eis non dicitur (Praecipimus hoc, vel illud fieri, aut, Prohibemus ne hoc, vel illud fiat,) sed tantum dicitur, (Qui hoc, vel illud fecerit, sic, vel sic puniatur.) Quando vero leges primo aliquid praecipunt, vel prohibent, & deinde poenam adiungunt, tunc illae leges non sunt solum poenales, sed etiam praeptritoriae, vel prohibitoriae. Medina respondet esse mortale peccatum venari contra leges, quando leges imponunt grauem poenam; quia grauitas poenae impositae, arguit grauitatem delicti. Sed re vera aliquando leges huiusmodi venationem prohibentes cum adiectione poenae grauis, eo ipso sunt iniustae, quod poenam grauem imponunt, ut statim dicemus. Item non semper grauitas poenae impositae, arguit grauitatem culpae: possunt enim Principes leges condere, obligantes ad poenam aliquam soluendam, sine hoc, quod transgressores culpam committant: eo quod ipsi Principes, siue legumlatores intentionem non habeant, eorum transgressores ad culpam obligandi; ut diximus in *Tractatu de Legibus*.

Quare dicendum est, esse culpam lethalem, si quis contra leges venando, notabile damnum inferat bono publico. Non vero putarim esse culpam mortalem, si quis semel, aut iterum faciat contra huiusmodi leges. Immo licet saepius venetur, non arbitror eum peccare mortaliter, quandoquocumque non inferat notabile damnum bono publico: non enim videtur probabile, conditores huiusmodi legum habere animum contemptores harum legum lethali crimine obstringendi, nisi quando bonum publicum notabiliter laedunt.

Quaerens, quando notabile damnum per venationem bono publico censetur inferri? Respondetur hoc esse boni viri arbitrio iudicandum. Obijces, transgressores huiusmodi legum puniri solere non modica poena poenae. Respondetur, hoc non arguere grauitatem culpae, quia tales multae poenae solent imponi ad terrorem, & ut arceantur subditi a venatione, & qui venantur, sponte sua se exponunt periculo soluendi eiusmodi poenas poenariarum.

Sed difficultas est, An leges, vel edicta, quae insunt his, qui venantur, poenam mortis, vel mutilationis membri, aut verberationis publicae, sint iustae? Respondetur ex communi sententia, eas leges esse iniustas, nisi ex poenae solum sint impositae ad terrorem, non ut executioni mandentur; quoniam, ut diximus, in venatione contra leges, non est tanta culpae grauitas, ut puniendae sit dictis poenis corporalibus; satis est, ut puniatur poena poenariaria transgressor. Hoc autem intelligitur, si talibus poenis puniuntur ij, qui semel, aut bis, aut ter venantur, nec excusant harum legum iniustitiam, si alicubi sit consuetudo, ut puniantur his poenis, qui venantur contra eas semel, aut iterum. Si tamen ingentem cladem animalium venando quis intulerit, tunc his poenis iuste puniri potest. Haec omnia Angel. Siluest. Tab. in verb. (Venatio) in fine. Astenus in *Summa lib. 5. tit. 29. art. 2. in fine*, Tancredus in *Summa tit. de Rapina. §. 29. Nauar. cap. 17. num. 21. Sotus loco citato*.

Sexto quaeritur, An capta animalia ferarum naturae in alieno fundo contra voluntatem Domini prohibentis ingressum ad venationem, fiant capientium, an vero pertinent ad Dominum fundi? Glossa, in *Instit. de Rerum diuis. §. Ferae*, ait pertinere ad Dominum fundi. Sed alia Glossa, in *l. Diuis. ff. de Seruitutibus rusticor. praediorum. §. in l. Quod chim. ff. de Acquir. Rerum Dom.* docet contrarium, nimirum ea fieri capientium.

Communis opinio est, ea fieri capientium. Sic Angelus, Paulus Cast. Barr. Dinus, quos, & citat, & sequitur Couarruias loco supra citato, num. 4. Sic etiam docent Theolog. Maior, Medina, Sotus, Siluest. Angel. & alij communiter, Nauar. item cap. 17. num. 129. Sed contra venantem datur actio iniuriarum, vel damni. *l. Iniuriarum. §. fin. ff. de Seruitutibus rusticor. praediorum*. Prohibitus a Domino tacite videtur ingressus in fundum, quando fundus est muro, aut sepe cinctus, siue munitus. Nauar. cap. 17. num. 129.

Obijces, alicubi, ut in Hispania, extant leges, quae constitunt, ut animalia sic capta pertineant ad Dominum fundi. *l. 16. tit. 28. par. 3. Medina, & Sotus* respondent, huiusmodi leges esse poenales, & solum habere vim obligandi post condemnationem Iudicis. Couarr. loco citato, num. 9. contra Medinam, & Sotum, ait huiusmodi leges posse fieri obligantes in foro conscientiae, ad restituenda animalia sic capta, Domino fundi: quia, inquit, cum animalia ex se sint communia, eo quod sint sua natura libera, potest lex iuste ea tanquam propria applicare huic, vel illi. Sed tandem Couarruias idem fateatur, quod Medina, & Sotus; nimirum, quod leges eiusmodi possint constitui habentes vim in foro conscientiae: non est tamen credendum, esse leges latae hoc modo, sed ut post sententiam Iudicis eius generis animalia applicentur Domino fundi in poenam venantium contra voluntatem Domini eius fundi.

Verum id difficultatem habet, an quando fructus fundi consistunt in venatione, tunc pertineant ad Dominum fundi animalia, quae capiuntur contra voluntatem eius prohibentis ingressum, vel venationem? In hoc Angel. & Paul. Castr. Florianus, Cassaneus, & Felinus loco, & numero citatis aiunt, pertinere ad Dominum fundi, & probant, quia sunt fructus fundi. Sed Medina, & Couarr. contrarium docent, etiam tunc fieri capientium. Et hoc est probabilius; quia dicta animalia semper sunt in sua libertate naturali: quamvis enim in fundo commorati soleant,

non eo ipso tamen propria facta sunt Domini, cum nondum ea apprehenderit. Et cum dicitur fructus fundi pertinere ad Dominum: Respondetur, id intelligi de fructibus, quos ipsa natura fundi fert, & de his fructibus, qui percipiuntur ex fundo, ob culturam, vel aliquam industriam Domini: sed animalia quamdiu sua libertate naturali gaudent, non sunt huiusmodi.

Objicies: in l. Item si fundi. §. Aucupiorum. ff. de V. fructu. aperte dicitur, fructus venationis ad usufructuarium fundi pertinere: Respondetur Covarruias optimè, ex ea Lege solum haberi, usufructuarium potestatem habere, & ius venandi in eo fundo, in quo usufructum habet, nec posse à proprietario prohiberi, ne inibi venetur. Item ad ipsum usufructuarium pertinere, ut permittat, vel facultatem alteri concedat venandi in fundo, cuius usufructum habet. Et eadem ratione usufructuarium ius habere, ne quis in fundum, ad venandum ingrediat. Item pecuniam ex pacto promissam pro facultate venandi alteri concessa, ad usufructuarium pertinere: quia cum ipse ius habeat venandi, vel prohibendi venationem, ius habet consequenter vendendi alteri facultatem venandi.

Deinde difficultas est, An quando Dominus fundi, vel usufructuarium vendit, vel locat alteri ius suum venandi in fundo: Si Titius venetur in eo fundo contra voluntatem Domini, vel usufructuarij, prohibentis ingressum, vel venationem, capta animalia sicut Titij capientis, an verò pertineant ad Dominum, vel usufructuarium fundi? Respondet Covarruias, etiam in eo casu fieri capientis, quia ex hoc, quod ius venandi in fundo ad alteri venditum, vel locatum, eo ipso Dominium animalium, quæ in eo fundo capiuntur, non factum est emptoris, quia nemo vendere potest ius, quod non habet: sed Dominium huiusmodi animalium non erat penes Dominum fundi, vel usufructuarium, ergo huiusmodi Dominium non est venditum, vel locatum alteri, sed solum venditum est ius, quod Dominus fundi, vel usufructuarium habebat venandi in eo fundo, & prohibendi alijs ingressum, aut venationem.

Septimo quaeritur, An qui venatur feras in locis proprijs inclusas, teneatur restituere eas? Respondetur in l. Possideri. §. Item feras. ff. de Acquiren. vel amitter. possessione, aperte dici: Item feras, vel bestias, quas in vitarijs includimus, & pisces, quos in piscinam coniecerimus, sed eos pisces, qui in stagno sunt, aut feras, quæ in sylvis circumseptis euagantur à nobis non possideri, quoniam reliquæ sunt in libertate naturali: alioqui etiam si quis sylvas emerit, videri eum omnes feras possidere, quod falsum est.]

Ita Lex. Cuius legis verba sunt satis obscura, cum dicitur feras inclusas in vitarijs, aut pisces in piscinis, à nobis possideri, non tamen feras inclusas in sylvis circumseptis, aut pisces in stagnis. Covarruias loco citato respondet ad hanc legem dupliciter: Primo legem loqui de possessione, non autem de Dominio. Nam, inquit, si de Dominio loquamur, omnes feras, siue pisces inclusi in locis nostris circumseptis, ad nos pertinent, licet non possideantur à nobis. Sed certè huiusmodi responsio nullius est momenti: nam eadem videtur ratio de Dominio, & possessione. Secundo respondet, & rectè per vitaria Iurisperitus intelligere loca, in quibus feras includuntur arte, opera, & propria industria hominum facta, ac ita feras in vitarijs inclusas, sunt eorum, quorum opera, & industria vitaria sunt facta, quamdiu feras consuetudinem habent eundi, & redeundi ad vitaria: nam si consuetudinem redeundi deposuerint, tunc feras redeunt ad suam libertatem naturalem, & sunt capientium. Consuetudinem autem naturalem ad vitaria redeundi dicuntur deponere, si bis non impeditur, aut ter, non redeant amplius horis consuetis, & diebus. Item per piscinas Iurisperitus intelligit loca, in quibus includuntur pisces etiam arte, opera, & industria hominum facta: & ita pisces in his locis

inclusi pertinent ad eos, quorum sunt piscinae factæ. At verò per sylvas circumseptas intelligit Iurisperitus sylvas natura ipsas clausas, non hominum industria, & idèd verè ait, feras in huiusmodi sylvis inclusas adhuc suam libertatem naturalem habere, & idèd non esse eorum, quorum sunt sylvas.

Item per stagna intelligit loca aquarum natura sua simul concurrentium in locum vnum, siue ex hoc quod aquæ ex celestibus pluvijs in vnum locum congregantur, siue ex hoc, quod fontes aquarum, ex aliquo terræ loco erumpant, quales sunt lacus. Et ita pisces in huiusmodi locis inclusi, non sunt eorum, qui possident stagna, vel lacus, & hoc est, quod dicit Iurisperitus.

Sed est difficultas: Quid si ego pisces capio, & eos conicio in stagnum, vel lacum nullatenus à me factum, sed natura à me tamen possessum, utrum pisces sint mei? Respondetur esse meos, quia semel cepi eos, & ita per apprehensionem facti sunt mei. Dices, eo ipso, quod eos conieci in stagnum, vel lacum natura factum, pisces rediisse videntur ad naturalem libertatem. Respondetur, non rediisse, quia nunquam desij eos possidere, siquidem eos conieci in stagnum, vel lacum à me possessum.

Altera difficultas est, Quid dicendum, si dicti pisces à me capti, & coniecti in stagnum natura factum, sed à me possessum, procreent ibi alios pisces, utrumne procreati pisces erunt mei? Respondetur, esse meos, quia sunt fructus piscium à me captorum, & ad me pertinentium. Quare Iurisperitus non loquitur de huiusmodi piscibus, sed de ijs tantum, quos natura ipsa in stagnis, vel lacibus procreat sine industria vlla hominum & labore.

Octavo quaeritur, An si Titius feram percutiat, & deinde vulneratam feram fugientem Caius capiat, sit ne capientis illa, an vero vulnerantis? De hoc in l. Natura. §. Illud. ff. de Acquiren. Rerum Dominio, & Instum. de Rerum diuis. §. Illud. aperte dicitur, fuisse Trebatij sententiam, quod quando, ita vulnerata est fera, quod capi possit, statim nostra esse intelligitur, & eo usque nostram esse quo usque eam persequimur: quod si deserimus eam persequi, desinere nostram esse, & rursum fieri capientis, & subungitur, plerisque aliter putasse, nimirum eam nostram non aliter esse, quam si ceperimus eam; quia multa accidere possunt, ut eam non capiamus, quod verum est. Hactenus Lex. & Glossa, ibi ait, secundum legem Longobardam expectari vulnerantem usque ad 24. horas, & postea fieri occupantis. Sed ex consuetudine, inquit, magis est accepta Trebatij sententia. In hac igitur re seruanda sunt statuta, & consuetudines locorum.

Nono quaeritur, An si Titius laqueos, vel retia tendat, in quæ incidit fera, & Caius Capiat feram in laqueis, vel retibus Titij, sit ea fera Caij capientis, an verò Titij, qui laqueos, vel retia tendit? Respondetur, in l. In laqueum. ff. de Acquiren. Rerum Dominio, aperte dici, feram pertinere ad capientem: quod ipsum dicitur Instum. de Rerum diuis. §. Illud. Sic etiam tenent Covarruias, Mavor, Siluester, Nauar. locis præcitatis. Sed in hac etiam re sunt inspicienda statuta, & consuetudines locorum, ex quibus aliquando fit, ut fera pertineat ad Dominum laquei, siue retis.

Decimo quaeritur, An si lupus arripiat feram, quam venando persequor, aut quæ ex agro, vel fundo meo se aliò transferebat, & alius eripiat eam ex faucibus lupi, fiatne ea fera capientis, an verò sit mea? In l. Pomponius. ff. de Acquir. Rer. Dominio. distinguitur ita. Quotiescunque animal raptum à lupo nostrum est; quia mansuetum animal aut mansuetum: tunc non desinit esse nostrum, sicut ea, quæ naufragio, incendio, vel rapina à nobis amissa recuperantur, non desinunt esse nostra: quotiescunque verò est animal feræ naturæ, quantumuis raptum à lupo, non desinit esse nostrum, quamdiu illud persequimur, & potest à nobis recuperari: quod si non persequamur, tunc illud ad naturalem libertatem reddit; Vnde si eripiat ab

alio ex faucibus lupi, pertraet ad eum. Item si euaserit lupus, fiet similiter capientis.

Ex his colligitur, quid sit dicendum quarenti ex me, An examen apum confidentium in arbore Titij, sit eius an vero Caij capientis apes? de qua re in *L. Naturalem. ff. de Acquir. Res. Domini. Et Instit. de Res. diuis. §. Apes.* Respondeo pertinere ad Caium capientem. Nam licet inter Philosophos dubitatio fuerit, sint apes ferae, an mansuetae naturae, veterum tamen Iurisperitorum auctoritate receptum est, eas esse ferae naturae; quare nullius sunt, quousque capiantur, vel in altariis includantur. Et intelligimus apes esse capientis, tamen earum examen capitur in arbore alterius, ipso contradicente, aut prohibente ingressum.

Secundo sequitur, volucres edificantes in arbore Titij, fieri Caij, si Caius eas capiat in nido.

Tertio, accipientes falcones, & alias huius generis aues, quando, postquam captae sunt à Titio, & ab eo aliqua ratione, sicut aliquo, vel funiculo signatae, aliò erigerint, non desinere esse Titij; etiam si eius conspectum euaserint, & eas Titius non persequatur: quia eo ipso, quod signatae sunt, vsu receptum est, vt non intelligantur ad naturalem libertatem rediisse, quantumuis nostrum conspectum effugiant.

Quarto, animalia, quae sunt ferae naturae, quantumlibet in nostro fundo commorentur, ad libertatem naturalem redire, quoties ter, aut bis desinunt horis, & diebus consuetudinis non impedita ad nostrum fundum redire; & proinde fieri capientium: nostra vero esse, quamdiu consuetudinem habent eundi, & redeundi ad nostrum fundum; vt colligitur ex *L. Naturalem. ff. de Acquir. Res. Dom. Et Instit. de Res. diuis. §. Pannonum.*

Dubium hic erat tractandum, An custodes agrorum, vinearum, silvarum, montium, fluminum, lacuum, piscuorum, lignorum teneantur ad restitutionem poenae, ad quam damnarentur transgressores, si eos ipsi denunciassent. Verum de hoc dubio actum est à me supra in cap. de restitutione in genere, vbi etiam alia dubia explicui, quae solent tractari de huiusmodi custodibus.

Vndecimo quaeritur, quid de columbarijs dicendum? Et primo sciendum, hac de re agere Petrum à Palude in *4. Dist. 15. q. 2. art. 2. in fine.* Sotum *lib. 4. q. 6. de Iustitia. art. 4. in fine.* Siluest. *verb. Restitutio. 3. vers. 3.* Caietan. in *Summa. verb. Columbarium. B. Antonin. par. 2. tit. 2. cap. 1. Nauar. cap. 17. num. 126. Maior in 4. Dist. 15. art. 28. art. qui incipit: Tertio principaliter inferitur.*

De hac re sunt quaedam difficultates. Prima est, An columbaria sunt licita? Ratio dubitandi est, quia columbae videntur nocere feminibus agrorum vicinorum. Quidam aiunt esse illicita. Cui sententiae videntur accedere B. Antoninus, & Maior. Nauar. verò ait esse licita, quia non constat, quod columbae graue damnum inferant satis, siue feminibus. Item, quia vermes comedunt, qui solent feminibus nocere, & suo stercore agris etiam profunt. Item, quia leges esse solent ne capiantur columbae intra certam distantiam à Columbarijs. Tum demum, quia columbaria sunt in bonum publicum, nimirum hospitium, peregrinorum & viatorum. Sed Maior omnes istas rationes, & argumenta confutat.

In hac re dicendum est, si Dominus columbarij cibaria praebet, quibus communiter alantur columbae, licita sunt columbaria. Deinde, si Dominus iuxta columbarium habeat magnam terrae possessionem, in qua communiter columbae pascuntur. Tertio, si vicini nullum detrimentum patiantur, licita sunt. Postremo, si Dominus columbarij paratus sit damna omnia vicinorum resarcire. In his omnibus conueniunt Auctores.

Secunda difficultas est, Quid sit dicendum, quando duo vicini Domini habent columbaria vicina? Respondetur ex Maiore, loco supra citato, tunc esse compensationem: nam si columbae vnus, pascuntur in agro alterius, aut nocent alteri, columbae alterius vicissim pascuntur in agro eius, vel

nocent ipsi, dummodo in numero columbarij nõ sit maxima inaequalitas.

Tertia difficultas est, Quid si domus hospitalis, vel aliud quodcunque hospitium peregrinorum, vel viatorum, habeat columbarium, & vicin non contradicant? Respondeo ex Maiore, tunc tacitum esse consensum vicinorum, & ideo licitum esse columbarium. Aliud vero esset si primarius vir, vel potens, aut diues, columbarium habeat non contradicentibus vicinis: tunc enim non praesumitur tacitus consensus, quia vicini ob eius potentiam non audent contradicere.

Quarta difficultas est, An quando leges sunt, vel statuta prohibentia ne columbae capiantur intra certum spatium distantiae à columbario, si quis capiat eas intra illud certum spatium, teneatur restituere? Respondetur, probabiliter esse eum teneri ad restituendum; quia Respublica constituitur potest ob bonum communis, vt columbae intra certum tertae spatium pertineant ad Dominum columbarij, & extra illud, columbae intelligantur ad libertatem naturalem rediisse.

Quinta difficultas est, An si quis ad suum columbarium ratione aliqua, & arte pertrahat columbas alieni columbarij, teneatur eas restituere, vel damnum compensare? Respondeo primo, si quis columbarium habens columbas optime pascat, & consequenter alieni columbarij columbas ad suum columbarium allicit, & pertrahat, nihil teneatur restituere, quia iure suo vitatur, nimirum pascit suas columbas optime, & columbae eo conuolant, vbi bene pascuntur. Nec refert, si suas columbas optime pascat eo animo, vt alias alliciat, & attrahat ad suum columbarium: quia licet ex parte huiusmodi affectus, & intentionis possit subesse peccatum; nulla tamen est contra alium iniustitia, cum nihil aliud faciat, nisi suas columbas bene pascere.

Deinde, si quis peculiari artificio, vel modo vitatur, vt alieni columbarij columbas pertrahat ad suum, tunc teneatur restituere eas, vel damnum illatum; quia vt peculiari artificio, vel modo ad id, est iniustitia, & damnum proximi.

Tertio, si quis columbarium habeat columbis vacuum, & in eo cibaria exponat, vt alieni columbarij ad id columbas pertrahat, teneatur restituere, quia est fraus contra proximum.

De furto, quod in lignis cadendis, & pascuis animalium committitur.

CAPVT XVII.

DIFFICULTAS tota est de eo, qui ligna caedit, vel pascit sua animalia, in siluis, vel pascuis publicis, vel communibus.

In hac re primo certum est, nõ esse furtum, quando quis ligna accipit inutilia. Deinde, si quis inopia, vel necessitate pressus, ligna caedat, suae vitae, vel inopiae necessaria, non peccat: imò custodes deputati ad denunciandum eos, qui ligna caedunt, non peccant, si hos non denunciant, etiam si ex vi iuramenti, vel officij teneantur alios denunciare. Sic Medina *quæst. citata in dub. ultimo.*

Secundo, certum est, esse peccatum, si quis ita ligna caedat, vt notabile damnum inferat bono communis; quia nemo potest vti bonis communibus cum detrimento communis.

Difficultas igitur in his consistit, Primo, An qui ligna caedit ad suos vsus cum notabili damno, non solum peccet, sed etiam teneatur restituere damnum illatum? Coudubentis videtur asserere, cum obligari ad damnum restitutionem. At vero Sotus, & Medina videntur docere, solum obligari ad poenam subeendam post condemnationem iudicis: in foro autem conscientiae non obligari ad aliquid resti-

restit.